Anul IV. — Nr. 4 15 Octomvrie 1940

ÎNSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Director: TRAIAN BRĂILEANU

CUPRINSUL

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA:
BUCUREŞTI, strada Uranus 23 A
Telefon 5.86.74 (orele 9 — 11 şi 16 — 18)

7 Lei Exemplarul

Apar de două ori pe lună

Abonamentul pentru 1 an . . . . . . Lei 150
Exemplarul . . . . „ 7

Fiecare număr va avea cel puţin 32 pagini
Manuscrisele nu se înapoiază

Înscris la Tribunalul Ilfov, Secţia I. Nr. 70/1940

ANUL IV. Nr. 4 15 Octomvrie 1940

Însemnări Sociologice

Director: TRAIAN BRĂILEANU

Victor Puiu Gîrcineanu

Un răgaz mai înalt va îngădui odată așezarea într'o lumină cuprinzătoare a unuia dintre cei mai adînci deschizători de drumuri pe care i-a cunoscut mișcarea legionară. Astăzi publicațiile de dinaintea ultimei prigoane stau răvășite de confiscări și, în lipsa lor, vom încerca să evocăm, mai mult decît să definim, personalitatea lui Victor Gîrcineanu, unul din sufletele de elită, în care trăirea spiritualității creștine a culminat în realizări sublime pe plan omenesc și sufletesc.

Latura creștină a mișcării legionare a avut în Gîrcineanu un interpret de pătrunzătoare viziune. Ca om a fost unul din puținii aleși să se încumete pe urcușul greu care îl înalță pe muritor dela condiția de pămîntean la cea de sfînt. Ne dăm bine seama de greutatea cuvîntului. Victor Gîrcineanu a adîncit, actualizînd în ființa lui umană, procesul mistic de desăvîrșire, în stare să ridice pe om mai aproape de divinitate. O lumină interioară i-a revoltat sensul Dumnezeirii și el mereu a tins spre ea.

Sub două aspecte, de cugetător și interpret al spiritualității legionare, și de mistic ostenitor să urce treptele creștine ale desăvîrșirii interioare, ni se prezintă trăsăturile esențiale ale personalității lui Victor Gîrcineanu, și ele îl așează între figurile cele mai sublime ale martirologiului legionar.

Puiu Gîrcineanu a pășit în publicitatea romînească într'un fel din care nu s'ar fi putut bănui evoluția lui ulterioară. Un roman [1]) publicat în fragedă tinerețe, a pus în evidență un mare talent literar. Inceputul acesta a rămas fără urmare. Curînd, Puiu Gîrcineanu apuca o cale mai gravă. Structura lui

1) „La hanul lui Tărîță".

sufletească şi un îndemn din adînc îl făcea să considere literatura drept un joc frivol, în timp ce neamul romînesc se afla în plină dramă. Romancierul de o clipă se detaşă simplu de orice năzuinţă personală după un nume în literatura romînească. Era un sacrificiu pe care nu avea să-l regrete niciodată.

Cinci ani mai tîrziu mărturisea prietenilor la ce distanţă sufletească se găseşte de începutul său literar. Se simţea la un veac de suflet departe de întîia lui creaţie artistică.

Pentru un cititor atent însă, anumite însuşiri sufleteşti se vădesc şi în acel roman părăsit. Un mare dor de intuiţie unit cu o pătrunzătoare inteligenţă analitică. Spiritul ales al lui Puiu Gîrcineanu arăta dela început îmbinarea armonică a acestor două însuşiri, rareori întrunite la un om, şi rareori cu atîta perfecţie.

Drama romînească avea să-l aducă pe tînărul romancier în făgaşul ei, iar el avea să-i aducă în dar marea sa putere de simţire şi de judecată. Părea un copil firav, cu o frunte larg boltită deasupra unor ochi arzători şi a unui oval delicat, desminţit de o bărbie energică. Lucid, arzător, impetuos în convingere şi reţinut în expresie, minte ordonată şi clar văzătoare, pe lîngă o simţire mereu în elan, Puiu Gîrcineanu avea marele dar al simplităţii. Era deschis, natural, fraged sufleteşte, avînd în deplinătate puterea de a se bucura fără răgaz şi de a suferi fără zgomot.

Toată această zestre morală, intelectuală şi sufletească, Puiu Gîrcineanu o dăruia Legiunii cu neprecupeţire. Intrat pe linia ei de luptă şi trăire, el nu-şi mai aparţinea. El n'a mai avut nevoie de un efort de identificare sau adaptare, de vreme ce chiar aportul însuşirilor lui însemna o îmbogăţire spirituală a Legiunii.

Dela început, Gîrcineanu a văzut în Legiune mai puţin mişcarea politică şi mai ales realitatea spirituală. Pe aceasta avea s'o adîncească prin propria lui tărie, pe linia înaltă consfinţită apoi prin jertfa lui Moţa.

In broşura sa *„Din lumea legionară"*, Gîrcineanu afirmă categoric: „Mişcarea legionară nu este o mişcare politică, ci o revoluţie spirituală: o mişcare care a transformat viaţa romînească nu în manifestările ei, ci în viaţa ei". Şi în alt pasaj lămureşte amplificînd: „Mişcarea legionară este înainte de toate o revoluţie spirituală, una din acele prefaceri lăuntrice şi totale ale sufletului omenesc care nu se întîlnesc în istorie decît la răscrucile vremii, la deschiderile de *epocă"*.

Pentru neamul romînesc nu există spiritualitate în afară de credința creștină. Mișcarea legionară, este mișcare spirituală numai întrucît reînvie în trăire credința străbună. Pătruns de acest adevăr, Puiu Gîrcineanu îl afirmă și îl lămurește celor mulți, cu puterea lui obicinuită de a da enunțărilor un caracter axiomatic, și constată că „legionarismul este în primul rînd credință în Dumnezeu".

Dar mișcarea legionară, ca fenomen religios, putea fi răstălmăcită. Au existat și există multe mișcări sociale cu caracter mistic. Minţile mărginite și sufletele sterpe erau obicinuite să facă din misticism un cap de acuzare. Condamnau și atitudinea religioasă în sine, dar mai spuneau că este imitație. Gîrcineanu le-a răspuns, și constatînd fenomenul mistic în mișcările sociale, explică ceeace deosebește mișcarea legionară de ele și o așează pe alt plan.

„Oridecîteori sentimentele care conduc o colectivitate iau o intensitate mare în întinderea lor, ele tind să cugete o notă religioasă. Dar aceasta este numai o formă și nu fondul religios al mișcării, fiindcă acest misticism, această quasi religiositate se rezolvă de cele mai multe ori în obiective omenești, nu transcendente. Religiozitatea adevărată există numai acolo unde există un obiect al ei transcendent, unde există la capătul ei Dumnezeu".

Pe cînd unele mișcări naționale luptă pentru un stat mai puternic, pentru o viață mai bună, Legiunea, trecînd mai departe, năzuește să înalțe colectivitatea spre trăirea acelui adevăr spiritual pe care îl exprimă lapidar cuvintele Căpitanului „Ținta neamurilor nu este viața, ci *învierea*". Invierea înseamnă adoptarea căilor binelui statornicite de Isus, prin care se ajunge la mîntuire, pentru om ca și pentru neamuri.

Legiunea nu exprima, prin exponenții ei, *idei directoare* sau *principii*, ci *trăiri*, realități sufletești. Fără trufie, dar cu legitimă recunoaștere a semnificației înalte ce o avea mișcarea, Puiu Gîrcineanu spunea: „Prin legionarism neamul romînesc a realizat acest fenomen unic în istoria modernă a Eupei: o mișcare politică structurată religios. Singura mișcare politică, care își are temeliile în teologia creștină. Aici stă unicitatea inegalabilă a mișcării legionare".

Prin aceiași prismă, Gîrcineanu stabilește ceiace este esențial în structura morală a Căpitanului, ca șef spiritual al mișcării legionare: „Personalitatea acestui om este reprezentativ

romînească prin aceea că e singurul om politic care crede în Dumnezeu. Nu numai că *el* crede, dar crede că *politica e supusă și ea lui Dumnezeu.* Prin aceasta e pe linia romînească a lui Ștefan cel Mare".

Victor Gîrcineanu nu s'a oprit la considerarea mișcării legionare numai în ce privește aportul ei pe planul istoric romînesc. Viziunea lui este mult mai largă. Stabilind ceeace deosebește legionarismul de alte mișcări cu caracter mistic, ele arată totodată ceiace în legionarism e nou și mai bun în raport cu ele. Vorbind despre identitatea structurală dintre fascism, hitlerism și comunism, el constată: „toate trei sunt mișcări mistice cu obiective omenești. Abea legionarismul se înalță pînă la Dumnezeu".

Pornind dela această constatare a superiorității spirituale a legionarismului, Victor Gîrcineanu vedea deschizîndu-se larg orizontul misiunii sfinte a Legiunii nu numai pe plan național, ci pe plan universal. Gîrcineanu avea convingerea nezdruncinată că Legiunea, după ce va fi transfigurat neamul romînesc, este chemată, împreună cu acesta, să readucă lumii și neamurilor cuvîntul lui Dumnezeu.

„Legionarismul este în primul rînd *credință în Dumnezeu*, în sensul cel mai pur, în sensul tradiției noastre creștine".

„Ei bine, faptul acesta e hotărîtor pentru poziția romînească în perspectivele istoriei care se deschid. Pentrucă pe acest drum, al căutării colective a lui Dumnezeu, vor trebui să vie după noi toate neamurile. Aici se svîrcolesc toate neamurile să ajungă, dar nu pot încă să ajungă. Spuneam altădată că lumea se întoarce, fără voia ei aparentă, împinsă de năzuințe organice, din nou spre Dumnezeu. Spuneam că acesta e un mare proces sufletesc al cărui mers e fatal în istorie".

Ei bine, pe drumul acesta al reîntoarcerii oamenilor către Dumnezeu, neamurile ne vor găsi pe noi ca învățători" [1]).

Ne amintim încă emoția ce am încercat-o, ca în fața unei revelații, la citirea articolului lui Puiu Gîrcineanu despre prezența lui Isus în neamul romînesc, publicat într'un număr de Paști al revistei „Vestitorii". Străbătea din el convingător sentimentul începuturilor de ev, cînd Gîrcineanu mărturisea cu accente de inspirat, că trăirea creștină în Legiune pune temeliile *unei noi civilizații în omenire, pentru* o *mie de ani de*

1) „Din lumea legionară, p. 26—27, citat în „Vremea" nr. 569, XII. p. 6.

acum înainte. Mărturia lui Gîrcineanu ne ajută să ne apropiem cu înțelegerea de cele cuprinse în Testamentul lui Moța.

Gîrcineanu a depășit prin trăirea sa creștină nivelul comunității. Nu a fost adică un om al turmei credincioase, sau numai un interpret al adevărului tuturor, ci un realizator, un mergător înainte și un pilduitor al înălțării omului spre divin.

Aici trebue să părăsim documentarea spre a lăsa cuvînt amintirii.

In preajma jertfei eroice și sfinte a lui Moța și Marin, în care toți am văzut dovada supremă a dragostei pentru Isus, trăirea creștină în Legiune înflorise în multe conștiințe. Se risipiseră nedumeririle, calea era netezită. Cine avea destule puteri sufletești, putea încerca s'o urmeze. Cuvîntul „sfințenie" își împrospătase înțelesul și se apropiase de priceperea unora dintre legionari. Sfinții au fost la început oameni ca și noi. Prin harul ceresc și prin puterea lor spirituală au trecut apoi dincolo de omenesc. In cîteva suflete de elită a mijit într'o zi chemarea de sus, pe care au primit-o cu umilință și simplitate, în mare tăcere.

Pe Victor Gîrcineanu l-am cunoscut în lagărul dela Ciuc. Am vorbit cu el despre cele expuse de Alexis Carrel în „L'homme, cet inconnu". Carrel arăta că întîlnise, retrași din lume, oameni cari practicînd treptele misticei încercau să se apropie, însuflețiți de o mare putere de credință, de pragul cuvioșiei. Treptele de trecut pentruca omul să-și depășească ființa pămîntească fuseseră de mult arătate de Cuviosul Ion Scărariul. Sfînt devenea un om care fusese în stare să le urce. Bunătatea și lepădarea de sine erau dintre primele „scări".

Aceste lucruri le convorbeam, iar timiditatea mea de laic, slab și neputincios în fața minunii, întîlnea în Victor Gîrcineanu un învățător care ascundea sub simplitate știința lucrurilor pline de taină. El niciodată nu s'a destăinuit, despre încercarea cea mai mare n'a vorbit niciodată, căci i s'ar fi părut orgoliu și trufia era la antipodul lui. Cunoașterea adîncă a căilor spre înalt era un secret. Il puteai bănui, dar numai atît. Cine ar fi cutezat să-l întrebe: *Cu tine ce faci?* — Ar fi fost o profanare, un sacrilegiu.

Alexandru Cantacuzino adusese cu sine în lagăr cîteva cărți de căpătîiu. Era și o carte de filosofie ortodoxă a lui Berdiaieff, în care se expuneau, destul de confuz și, după cri-

tica lui Victor Gîrcineanu, uneori greşit, căile ce duc spre divinitate. Un capitol despre dragoste ca mijloc de sublimare, în care găseam lucruri atît de noi, a provocat una din acele rare convorbiri în care Gîrcineanu, ieşind din rezervă, ne „învăţa". El nu discuta, ci predica. Inflăcărat de cunoaşterea adevărului ce ne depăşea ne vorbea cu puterea celui ce poseda certitudinea absolută a *ştiinţei ultime*.

Puiu Gîrcineanu ne spunea : „Iadul şi raiul nu sunt undeva în univers, ci sunt în noi. Iad înseanmă disarmonie, desechilibru; ceeace e prefăcut, fals, mincinos, ceeace e iad. Ceeace e armonie, integritate, echilibru, adevăr, aceea e rai. Omul singur îşi clădeşte raiul sau iadul, după cum urmează calea armoniei şi adevărului sau a desechilibrului şi minciunii. Răsplata raiului este sentimentul sublim al armoniei interioare, pedeapsa iadului este sentimentul de revoltă, de ură al celui ce stărue în minciună şi păcat. Raiul sau iadul nu ni se deschid după moarte, ci încă din viaţă. Stă în puterea noastră de a ni le dobîndi. Acela care prin trudă lungă îşi dobîndeşte armonia divină în suflet, a cîştigat raiul pentru eternitate. Iar cine iese din viaţă ca un element al disarmoniei şi al păcatului, a pierdut prilejul de a se integra armonic în eternitate şi duce cu sine iadul din care n'a vrut să iasă.

Nouă oamenilor ne este dat să dobîndim raiul cu puterile noastre sufleteşti. Să alungăm din noi păcatul, minciuna, tot ce tulbură şi înjoseşte. Numai acum în viaţă o putem face. Celor mulţi nu le pasă, şi ei nu ştiu ce pierd...".

Felul lui de a fi de atunci abea astăzi ne lămureşte. Străduinţa lui interioară se ascundea după camaraderia simplă şi francă ce o manifesta. Nimic solemn sau grav, nici măcar absorbire sau îngîndurare. Certitudinea îi dăduse libertate interioară. Efortul spiritual nu se desemna în afară. De aceea taina lui era greu de surprins. Totuşi simplitatea lui adăpostea un suflet mare mistic. Cei de rînd *cred* numai că rugăciunea poate aduce puteri de sus în noi. Gîrcineanu *ştia*. Noi credeam numai în minuni, el le şi *înţelegea*. Noi stăteam uluiţi pe ţărmul omenesc, el umbla acum pe faţa apelor, departe. Contemplarea, interiorizarea, rugăciunea, ne cereau eforturi grele, căci ne împiedecam de lutul omenesc care atîrna opac peste spiritul nostru. Puiu Gîrcineanu pătrundea simplu în lumea spiritului, precum simplu revenea între noi. — Era între noi cineva care ştia pe de rost religiile şi mitologiile şi putea vorbi

despre mistică şi religie cu o documentare uluitoare. Dar Puiu Gîrcineanu era *în ele*, nu în jurul lor. El ştie adevărul pentrucă *trăia înlăuntrul lui*.

Cine-şi va putea reaminti un cuvînt, o frază aruncată ici-colo, şi care lumina ca o linie de foc? Acum tîrziu începem a înţelege că am avut între noi un suflet înzestrat cu puteri mari, care începuse să urce drumul spre înalt. El putea ceeace pentru noi era cu neputinţă. Pentru noi jertfa era cutremurare, pentru el încoronare.

Un martor ne spune că aflând martiriul Căpitanului, Victor Gîrcineanu a îngenunchiat în tăcere, într'o reculegere adîncă, din care s'a ridicat spunînd: „Căpitanul a învins!". Ceiace în ordine omenească era desnodămînt, în ordine divină era împlinire şi desăvîrşire. Puiu Gîrcineanu cugeta şi trăia în ordinea divină.

Ce drum a mai străbătut el pînă la 22 Septembrie 1939? Pînă unde a ajuns? Nu a venit şi pentru el împlinirea la capătul drumului spre înalt?

Aici cuvintele noastre pămîntene nu mai ajung, ca să poată spune iubirea şi veneraţia pentru cel pornit atât de departe şi atît de sus.

Plecăm fruntea şi rămînem înfioraţi în faţa tainei lui mari. Slăbiciunea noastră omenească îngăduie ca o lacrimă să se prelingă pe obraz. Puiu Gîrcineanu ne priveşte de sus şi ne iartă.

BARBU SLUŞANSCHI

Indreptarea legii

> Atunci staturile se prăpădesc
> Cînd destoiniciile nu se cinstesc
> Şi cumplirile se înmulţesc.
>
> IORDACHE GOLESCU
>
> *Pilde, povăţuri şi cuvinte adevărate...*[1]

Neamul acesta romînesc — *„bun şi gata totdeauna spre jertfă"* [2]), cum documentează profesorul Mehedinţi, supus

1. In Iuliu Zanne, *Proverbele Romînilor*, vol. VII, pg. 575.
2. S. Mehedinţi, *Poporul*, Bucureşti (Minerva) 1913, pg. 139. Cfr. acelaş în *Trilogii (Ştiinţa — Şcoala — Viaţa, cu aplicări la poporul romîn)*, Buc. (Cugetarea) 1940, pg. 288 seq.

celor mai variate biciuiri, dar niciodată atît de hain scăldat în sînge și împilat [1]) ca'n ultimul deceniu [2]) — e recunoscut ca un fanatic închinător al justiției și legii. Numai disperarea a dus la ridicarea legionarilor, restabilitori și răzbunători ai sfintei dreptăți strigătoare la cer, și la răzvrătirea bieților rumîni, răbdători ca pămîntul. Dealtfel țara și-a cătat de treabă așteptînd resemnat ca

Cele rele
Să se spele,
Cele bune
Să se-adune...,

— deși își dădea limpede seama, din vechile orînduiri ale străbunilor Romani, stăruitoare în tradiția țăranului, că orice silnicie e nedreaptă, iar legea, *sfînta lege*, stabilește vina și îndreaptă răutățile, cum arată zicala :

Nu e cu lopata,
Ci cu judecata [3]).

Descedenți ai Romanilor făuritori de legi, Romînii au păstrat cu sfințenie instituțiile ordinei sociale, exprimate prin cuvinte latine. *Județul* sau *judele* (lat. *iudex*), devenit căpetenie administrativă, *judeca (iudicare)*, după *lege (lex)* pe pricinașii din cuprinsul *județului* sau *judiciei* sale. O colină din Jeiănul Valahilor din Istria poartă numele de *La picioru judelui* [4]), ceeace înseamnă că asemenea instituții, existente la toți Romînii, aveau un lăcaș anume, cu *scaun de judecată*, unde dătătorul de lege, distins de ai săi, primea plîngerile la picioarele *domniei sale* și împărțea *sfînta dreptate*, după cum scria cartea și după *datini*. *Vestita Cîmpie a Dreptății* [5]), unde Ștefan cel Mare a întrebat pe moldoveni ori de li-i voia să le fie domn, designează iarăși un străvechi loc de judecată.

Chiar dela început, prin creștinism, judecata se'nturlucă

1) Cfr. o redusă imagine a acestei tragedii în „Buna Vestire" (IV, nr 13). 23 Sept. 1940.

2) Pentru rușinoasa epocă 1930—1940, Cartea Romînească începuse să publice 10 (ZE-CE !) volume mari de comandate laude, dintre care, dacă, ar fi apărut 2-3 !

3) I. Zanne, *Proverbele Romînilor* V, 366.

4) Dădusem o notă asupra acestui fapt în „Făt-Frumos" 1938 sau 1939. Biblioteca personală rămînând la Cernăuți, citez din memorie.

5) Cfr. M. Costăchescu, *D cumente moldovenești dela Ștefan cel Mare*, Iași 1933, pg. 6.

cu așezările *bisericii*. Documentar e faptul că *basilica* [1]), ce însemna pe latinește „tribunal", e cuvîntul ce s'a păstrat spre a numi templul, casa de rugăciuni. Sub formă oficială, organizată de stat sau numai orînduită de *cisla satului* [2]), legea era respectată din plin. In biserică, cuvîntul *lege* a primit și sensul de „credință, obicei, datină, nație", Romînul știind să respecte convingerea și moravurile oricărui popor cu care venea în contact. *Fiecare cu legea lui* e înțelegătorul proverb al îngăduinței romînești. „Adică : e o cumplită bădărănie să te amesteci în conștiința cuiva, cu gîndul să-i dai în silă altă credință" — explică S. Mehedinți [3])).

Strălucit exemplu pentru cinstirea legii de către poporul nostru este expresia *fără-de-lege*, nu ca exclamație — ca la unele popoare — ci ca substantiv și adjectiv ce indică pe răufăcători și gravele delicte.

Simțul ordinii a stabilit de timpuriu, în mod demn, o naturală ierarhizare socială după vîrstă, sex și rang. Pronumele de reverență — *dumniata, dumniavoastră; măria (luminăția, înălțimea, cucernicia) ta, sa, voastră* [4]) — arată raporturile istorice interindividuale și recunoașterea diferențierii dintre oameni și clase sociale La ceilalți Neolatini [5]), singur lat. *vos* (prin analogie cu *nos*, în loc de *ego*, al autorității sau scriitorilor; cfr. „noi, primarul..") a primit și funcția de-a designa politeța. Cam la fel se petrecea și la popoarele în hotar cu noi, cu unele diferențe particulare lor sau de natură medievală. Expresiile romînești sînt creație autohtonă, „formată din material romînesc, în clasele de sus ale societății", precizează A. Lambrior [6]). Dar oricare le-ar fi geneza, prin popularitatea și prin structura lor în care intră vorba *domnie*, aceste pronume desvăluie simțul Romînilor pentru o statornică și firească ordine socială : *„un mare bun simț romînesc secular"*, zice Corneliu Codreanu [7]).

Acelaș lucru ni-l atestă și formulele de salutare [8]) despre

1) S. Mehedinți, *Le pays et le peuple roumain*, Buc., C. R., 1927, pg. 22.
2) Cfr. „Columna lui Traianu" IX, Noua Serie, Tom. III, 1832, pg. 180.
3) S. Mehedinți, *Trilogii*, 287.
4) Cfr. A. Lambrior, *Cuvinte de reverență la Romîni* în „Convorbiri literare" XV, 1882, pg. 265—270.
5) Lambrior, ibd. 270.
6) Ibd. 265.
7) Corneliu Z. Codreanu, *Pentru legionari*, „*Universul*", ed. 2-a, 1936, pg. 43.
8) Cfr. Miron Pompiliu, *Rormule de salutare (bineţe)*, publicate postum cu note și adăogiri, de S. T. Kirileanu în „Șezătoarea" VII (1903), 171.

care prietenul Caragață conclude just : „Se poate spune că istoria formulelor de salutare ale unui neam constitue în același timp istoria vieții lui spirituale“ [1]).

De proveniență socială, datorită unei armonioase ierarhizări, s'a ivit locuția *cu scaun la cap*, spre-a numi pe „cel chibzuit“, „cu judecată“, înțelegîndu-se prin aceasta că omul priceput poartă în sufletul său un *alter ego*, judecător drept, înaintea căruia, cînd se înfățișează, își poate rectifica gîndirea. Și tot din marea sete pentru dreptate și respectarea legii străbune vine vorba : *Pune-ți căciula dinainte și te judecă singur !*

In baza acestor caracteristice înțelegi cum de o mișcare ca cea comunistă, străină în concepție și intenție de spiritualitatea romînească, n'a putut avea nici un ecou la noi, oricît de ispititoare o prezentau vrăjmașii neamului și ai crucii. Romînul nu înțelege cum ar putea să-l tutuiască pe badea, nenea, pe cutare moș sau mătușă, pe primarul și preotul satului sau pe domnul ce-și frămîntă mintea cu învățătura ori conducerea țării. El știe că un om *cu scaun la cap* nu poate face una ca asta și nici nu se poate pune cot la cot cu cei de altă *iarbă* (=vîrstă), stare sau teapă. Acestor vălmășii, societatea noastră le răspundea cu cea mai rece indiferență. „Conducătorii muncitorilor romîni comuniști, nu erau nici romîni și nici muncitori. La Iași: Dr. Ghelerter, jidan; Gheler, jidan; Spiegler, jidan; Schreiber, jidan, etc. La București: Ilie Moscovici, jidan; Pauker, jidan, etc.“ —, sint hidrele împotriva cărora și-a înălțat steagul Corneliu Zelea Codreanu încă la 1919 [2]).

Cînd țara noastră s'a organizat politicește, domnitorii principatelor erau supremii judecători. Profesorul Berechet [3]) arată că „Nepărtinirea judecății domnești o laudă atît Bandinus cît și Cantemir. Primul spune că înaintea lui Vasile Lupu nici cel mai mare boer nu avea nici o trecere față de țăran. Chiar pe însuși fratele său, hatmanul l-a dat *rămas* la o judecată cu țăranii. Pe doi frați ai lui după mamă i-a pedepsit cu 3 zile de închisoare la un loc cu făcătorii de rele. El chiar spunea cu tot dreptul : *Non fratres, non filios aut filias curare, sed unam et solam justitiam*“. Mitropolitul și sfetnicii aveau dreptul să-și dea în gura mare părerea, chiar împotriva lui Vodă [4]). Iar Vasile

1) G. Caragață, *Formulele de salutare în limba romînă* în „Buletinul Institutului de filologie romînă“ VI. Iași 1939, pg. 67.
2) C. Z. Codreanu, *Pentru legionari*, 30.
3) Stefan Gr. Berechet. *Judecata la Romîni pînă în secolul al XVIII-lea*, Chișinău, 1926, pg. 19-20; cfr. și pg. 24.
4) Ibd. 21.

Lupu mai spunea : „Chiar dacă jumătate din ţara Moldovei ar deveni criminală, să piară jumătatea cea rea ca să se păstreze cea bună [1]". Şi „Boerii care au întrebuinţat în folosul lor bani din visteria ţărei sau au conspirat împotriva domnului lor, se pedepsesc numai de el fără părerea celorlalţi boeri, cu pierderea vieţei şi averei lor" [2]. Jidanii şi „ereticii" nu erau admişi ca martori împotriva creştinilor [3].

Sobrietatea romînească pledează pentru claritatea şi numărul restrîns al legilor, căci: *„De atunci se înmulţesc lotrii, de cînd se înmulţesc legile"* [4].

Instăpânirea străinilor (Slavi, Greci, etc.) sau a domnilor răi a stăvilit bunul mers al vechei orînduiri, suprimînd *dreptăţile* şi introducînd *strîmbătatea* şi *fără-de-legea.* Poporul face distincţie între *legea cea adevărată* şi *pravila asupritoare.* (Fără îndoială că au existat şi „pravili" bune. Dar aici e vorba de reflexul jurisprudenţei în folclor). Coruptia se iţeşte, iar proverbul o încrustează sentenţios : „Judecătorul e ca osia de car: cum o ungi, nu mai scîrţie" [5]. Silnicia apare năprasnică. Lipsa de separaţie a puterii judecătoreşti de cea executivă duce la cruzime, căci asupritorul „El judecă, el spînzură" [6]. Şi de foarte multe ori, pîritul e osîndit fără judeţ. Inzădar se revoltă conştiinţa legii celei bune, degeaba norodul invocă dreptate şi pronia cerească, cu rogojina în cap şi jalba în proţap, strigînd : *„Judecă-mă şi apoi mă spânzură"* [7].

Devremece judecătorii purced „Cu pravila ca cu sabia" [8], poporul cel deprins să urmeze *după lege* şi să asculte de ea, neaflîndu-şi dreptate, chiar de-ar lua foc cu gura, îşi dă seama că numai asupritorii nemernici sunt de vină, atunci cînd „Lupul te pîreşte, lupul te judecă" [9] şi — dacă nu mai poate aştepta ziua izbăvirii, cugetînd că „Nici o cîrmuire fără dreptate poate

1) Ibd. 22.
2) Ibd. 23. Tot astfel de măsuri cerea şi Căpitanul în Parlamentul anului 1931, ca primă condiţie pentru îndreptarea ţării: „Cer introducerea pedepsei cu moartea pentru manipulatorii frauduloşi ai banului public", cum şi „revizuirea şi confiscarea celor cari şi-au furat ţara" (*Pentru legionari,* 384—385), astăzi postulate în curs de realizare.
3) Ibd. 46.
4) J. Zanne, *Proverbele Romînilor* V, 379.
5) Zanne, op. cit. V, 368.
6) Ibd. 362.
7) Ibd. 361.
8) Ibd. IX, 81.
9) Ibd. I, 518.

sta vreodată intemeiată" [1]) — își croiește singur legea. Haiducia veacurilor trecute e expresia unor asemenea vitregii luate în seama baltagului, pentru asigurarea existenței neamului, așa cum arată Căpitanul [2]): „Neamul nostru n'a trăit prin milioanele de robi cari și-au pus gîtul în jugul străinilor, ci prin Horia, prin Avram Iancu, prin Tudor, prin Iancu Jianu, prin toți haiducii, cari în fața jugului străin nu s'au supus, ci și-au pus flinta în spate și s'au ridicat pe potecile munților, ducînd cu ei onoarea și scînteia libertății. Prin ei a vorbit atunci neamul nostru iar nu prin *majoritățile* lașe și *cuminți*. Ei înving sau mor; indiferent. Pentrucă atunci cînd mor, neamul trăește întreg din moartea lor și se onorează din onoarea lor. Ei strălucesc în istorie ca niște chipuri de aur care, fiind pe înălțimi, sunt bătute în amurg de lumina soarelui, în timp ce peste întinderile cele de jos, fie ele cît de mari și cît de numeroase, se așterne întunericul uitării și al morții. Aparține istoriei naționale, nu acela care va trăi sau va învinge — cu sacrificarea liniei vieții neamului — ci acela care, indiferent dacă va învinge sau nu, se va menține pe această linie".

Deceniul nostru a cunoscut cea mai grozavă vremelnicie și tiranie a legilor și cea mai cruntă prigoană a conștiinței naționale și dorului de dreptate, oblăduită de *pravila corolină* a tragi-comicului Februarie 1938. Impusă și votată sub baionetă, ridicula constituție s'a făurit pentru crimă și desmăț. Lingușit de toți inconștienții și lepădăturile, tiranul, prins în mreje de josniciile nenuntitei sale tovarăşe de viață, și-a transformat curtenii în călăi, asasinînd mișelește pe cei mai energici și reprezentativi fii ai țării, organizați în Legiunea desrobirii și-a restabilirii legii celei drepte. Atotîncrezător în șiretenia sfetnicului său Armand Călinescu — care, pe de altă parte, uneltea chiar peirea tiranului —, nu s'a dat în lături nici dela omorîrea Căpitanului. Incăpățînat și superficial, nu înțelegea adevărul pe care poporul îl exprimă atît de simplu: „*Domnul* fără dreptate ca gardul fără proptea" [3]).

1) „Țăranul niciodată și sub nicio formă nu se întovărășește cu străinii. Privirea și dorul lui nu trec niciodată dincolo de hotarele neamului. El suferă orice cu resemnare. Nădejdea lui e Dumnezeu. E în stare să moară fără a se plînge și mai cu seamă fără a se revolta. Are o răbdare eroică, dar care ajunge să se confunde uneori cu toropeala, parcă lupta tăcută, nesfîrșită pentru conservarea ființei etnice i-ar fi istovit agresivitatea", L. Rebreanu, *Lauda țăranului romîn*, discurs de recepție la Academia Romînă, 1940, pg. 9.
2) C. Z. Codreanu, ibd. 76.
3) Zanne, IV, 338 (I. Golescu).

Se complăcea în parade și forme goale, furnizate de megalomania lui Armand, în pofida căruia, la Cernăuți, pe înădușite, făceam haz de răcaz ou o epigramă pusă de un hîtru în circulație și pe care o reproducem sub aspectul cunoscut nouă :

> Imbrăcarăți uniformă,
> Nu vă fie de deochi !
> Ca să fiți și mai în formă,
> Să vă scoateți și un ochi !

Dar *„Sîngele cel nevinovat cere judecată dela Dumnezeu și nu lasă“* [1]). Jidanii, trădătorii de neam, hainii și proștii se puteau înșela; țara însă nu. Austerii ostași ai lui Codreanu [2]) se uitau unul în ochii altuia și înțelegeau cît de nepotrivite erau minciunile Chiorului, cînd cobea că „ultimele rămășițe ale Gărzii de fier au fost distruse“. Și-a trebuit s'o plătească și el cu capul.

Iar ideologia Căpitanului a zămislit însutit și înmiit în legionarii ce-au dus steagul alături de El și în cei ce se ridică cu sutele de mii din însîngeratul cuprins al Romîniei.

Dar există o *lege a legilor*, cunoscută și verificată de poporul nostru. E *legea omeniei*, a nezdruncinatei credințe în triumful dreptății, *a frăției de cruce*, a onoarei și a energiei pedepsitoare. E de reamintit că dintre popoarele romanice, numai Romînii au păstrat, ca populară, vorba (și deci și noțiunea) latinului *humanitas*, reflectată în aromînul *umanitate* și meglenoromînul *uminitate* [3]). La ceilalți Neolatini, cuvîntul acesta (cfr. ital. *umanità* franc. *umanité)* e de origine savantă. Noua formație dacoromînă, *omenie*, continuă noțiunea cuvîntului păstrat la Romînii din Peninsula Balcanică.

In baza acestei legi, s'a organizat și activiază *Garda de Fier*. Cartea Căpitanului o spune lămurit.

Să băgăm de seamă că tribunalele naționale, instituite de legionari pentru a judeca împilările, răutatea celor ce duceau țara la peire și dreptatea pîngărită, izvorau din conștiința simțului de *omenie* (humanitas) a neamului nostru. In pumnul legionar lovea durerea noastră a tuturor, căci mișeii țării răpuneau creștinul fără pic de judecată. Ziceau mereu că le-a „scăpat“ de sub excortă.

In artistica colecție a unuia din cei mai mari folcloriști ai

---

1) Ibd. II, 254 (Neculce).

2) Legionarii care, prin disciplină primită, știau că „Merg cu legile țării în mînă. Vor păstra legalitatea, dar se vor apăra în contra măsurilor ilegale“ *(Pentru legionari*, 426).

3) O. Densusianu, *Semantism anterior despărțirei dialectelor romîne* în „Grai și suflet“ II, 1925—1926, pg. 7.

noştri, *Poveşti şi legende* [1]) culese de moş Alexandru Vasiliu din Tătăruşi (jud. Baia), citim un pasagiu, care, prin expresia şi frumuseţea sentimentului dreptăţii, se ridică la sublim. E vorba de eroismul cutărui fecior de împărat, care, spre a găsi leac (hulubul cu pene de aur păzit de 12 lei „părîngăi") pentru slăbita vedere a taică-său, străbate cele mai straşnice primejdii şi obstacole. Ispitit însă de unele lucruri de puţină importanţă, trebuie să depună o îndoită ori chiar întreită trudă, ca, la urmă, năzdrăvănia şi bunătatea inimii sale să-l ducă la definitiva izbîndă. Cînd voinicul cade în capcana potrivnicilor săi, aceştia (spre deosebire de fraţii de sînge care grabnic îl osîndesc la moarte şi-i şi fac capătul), în loc să se mîntuie cu uşurinţă de el, admirîndu-i nemaipomenita vrednicie, îl cheamă în faţa unui dumeritor judeţ al dreptăţii :

„— Ce-are să mai fie dac'oiu rupe un măr?!

Da unde... că după ce-o rupt mărul, toate merele din copac o căzut în capul leilor părîngăilor. Ceia îndată s'o trezit şi cum s'o trezit, cum o pus mîna pe vinovat. Unul zicea ca să-l taie; altul, că să-l ardă; altu că să-l spînzure. Mă rog, fişte care zicea că să-l prăpădească de pe faţa pămîntului. Atunci zice unul din ei mai bătrîn:

— *Ho, măi, proştilor! Odată la omorît. Staţi bre, că de-amu au să se stîrnească judecăţile, că doară nu-i lucrul numai aşa cum socotiţi voi. Trebuie să fie ş'aista un voinic, măi, dac'o putut el răsbate pîn'aici, mai cu seamă că pe la noi n'o fost nici macar pasăre măiastră, da' de cum om pămîntean*".

E omenia sufletului înţelept, care, înainte de-a lua vreo hotărîre definitivă, cercetează amănunţit împrejurările, fapta şi felul.

Jignind orice elementar bun simţ de justiţie şi tradiţie juridică a poporului romîn, aceşti *haidăi-părîngăi* improvizaţi în cîrmuitori ai ţării, — ei, bieţi bipezi neajunşi a fi străfulgeraţi, „în şi prin comunitatea umană" [2]), de acea *naştere spirituală* [3]) care înalţă omul din încătuşarea zoologică,—nu şi-au dat seama că dreptatea şi adevărul nu pot muri niciodată, iar sîngele vărsat pe nedrept cere răzbunare. Şi nici nu putea întîrzia sorocul judecăţii şi al salvării!

PETRU IROAIE

1. Colecţia „Din viaţa poporului romîn", Academia Romînă, 1928, pg. 153.
2) Tr. Brăileanu, *Singurătatea geniului*, „Insemnări sociologice" IV, 1940, nr. 2 pg. 9.
3) Cf. Tr. Brăileanu, *Naşterea Sufletului*, „Insemnări sociologice" III, 1937, nr. 9, pg. 16-19; mai ales pg. 25.

Luptătorii

Cea mai grea problemă ivită după războiul din 1914—1918 a fost integrarea foştilor luptători în mecanismul Statului. Intorşi de pe front luptătorii găsiră locurile ocupate, chiar locurile ce le avuseseră ei înainte de plecarea pe front. Procesul de absorbire al generaţiei luptătoare a fost însoţit, în toate statele europene cari luaseră parte la războiu de crize puternice. In Italia şi Germania luptătorii învinseră şi pregătiră patriei lor o nouă viaţă, o nouă strălucire. In alte ţări, în Franţa şi la noi mai ales, ei au fost învinşi şi vechile cadre „democratice“ nu numai că-şi păstrară locurile, ci unindu-se cu profitorii de totdeauna ai războaielor, cu jidanii, închiseră toate căile de ascensiune în elita conducătoare atît foştilor luptători cît şi întregii generaţii tinere.

Aşa se explică de ce la noi se ivi şi, în urmă, se înteţi tot mai mult antagonismul intre tineretul legionar şi clasa conducătoare „democraţia“. Pe cînd foştii luptători din războiu închinaseră steagul (după o scurtă svîcnire subt conducerea generalului Averescu), tineretul organiză lupta de lungă durată împotriva politicienilor strînşi în lojele masonice conduse de jidani.

Astăzi, după biruinţă, se pune cu greutate din nou problema adaptării luptătorilor legionari la munca constructivă în Stat. Avîntul luptătorului trebue să facă loc unei munci migăloase şi obositoare, care şi ea cere eroism şi jertfă de sine.

Inlocuirea vechei clase conducătoare, înlăturarea parasitismului iudaic, trezirea întregului neam romînesc la o nouă viaţă, care să ţîşnească proaspătă, înviorătoare, aşa cum şi-o imaginaseră Căpitanul şi cei ce împreună cu El s'au jertfit pentru idealul legionar, iată ce trebue să înfăptuiască azi luptătorii ! Şi nu trebue să uităm că tinerii intraţi în luptă înainte de două decenii, azi sunt bărbaţi în plină putere de muncă, iar în urma lor vin rinduri dese de cămăşi verzi, vin generaţiile tinere, păşesc cei ce ne vor lua locul, mai bine pregătiţi pentru a-i da Statului legionar forma sa desăvîrşită. Cartea legionară se răspîndeşte pretutindeni, conducătorii legiunii stau zi şi noapte de veghe, şi rodul muncii legionare sporeşte văzînd cu ochii : luptătorii sînt la posturile lor şi Statul legionar se aşează pe temelii adînci şi trainice.

TRAIAN BRĂILEANU

Coordonatele spirituale ale legionarismului

I. — Nevoia unui spirit dinamic, călăuzitor al Romînismului. Valoarea specificului romînesc. Forma din trecut a spiritului romînesc poate satisface necesitățile prezente ? Potențialul sufletesc modern.

II. — Experiența altor popoare și a poporului romîn. Deosebirea între legionar și naționalistul Romîniei politicianizate.

III. — De ce are nevoie astăzi Romînia ? — Romînismul legionar. — Armata luptă și pentru o ordine morală, socială și politică. — Credința și puterea de jertfă.

IV. — Omul cerut de vremurile actuale de grea încercare. — Selecționarea valorilor pe temeiul capacității individuale și a muncii productive. — Omul nou isvorît din procesul de interiorizare. Biruința asupra fiecăruia și asupra întregului suflet romînesc. — Omul nou soldat al credinței și al muncii legionare.

I

Nevoia unui spirit veghetor și călăuzitor pentru Romînime s'a făcut simțită îndată ce idealul secular al unirii se împlinise. Credința în puterea Romînismului ar fi trebuit neîncetat întărită, folosind o largă contribuție a spiritualității latine, a cărei ramură trebue să ne considerăm în permanență. Ani dearîndul tineretul legionar s'a străduit să împletească specificul romînesc cu spiritul vremii, grăbind astfel închegarea unei doctrine naționaliste.

Valoarea unei astfel de doctrine însă, nu s'a înțeles atît amar de vreme, datorită, în parte, și influențelor democratice și demagogice, importate de peste graniță. Astăzi, cînd mișcarea legionară a biruit, reexaminarea problemei spiritului romînesc este imperios necesară, rezolvarea ei avînd mai mulți sorți de izbîndă, decît oricînd.

Să lămurim ideile asupra puterii și rostului spiritului romînesc, spre a pătrunde sensul lui adevărat.

Prin specificul, pe care poporul romîn îl are și-l manifestă ne distingem adînc chiar de vecinii noștri, convietuitori ai Sud-Estului european; el alcătuește realitatea cea mai vie și de nedistrus. Spiritualitatea romînească, în caracteristicele ei vitale și adînc înfipte în Neam, oricît de puține ar fi, constitue sîmburele rezistenței noastre; ea este prezentă, fără să fie vizibilă și de aceea, ea capătă o valoare atemporală, neputînd fi sfărămată de nici un mijloc material. Dar, cu o condiție: să fie într'adevăr romînească, adică simțită, trăită de Nație.

Lecția trecutului nu trebue disprețuită. Să ne amintim că prin acest spirit etnic, am dăinuit dealungul veacurilor, în ciuda faptului că așezările noastre, ca sate și tîrguri, au fost deatîtea ori nimicite sau numai invadate de străini.

Existența acestui spirit romînesc a asigurat în trecut împotrivirea cu succes față de încercările de desnaționalizare. Transmițîndu-se din generație în generație, el a fost firul conducător și reamintitor al obîrșiei și rostului nostru. Oricît de slab a fost în unele epoci, el n'a dispărut și prin aceasta ne-a dat posibilitatea de perpetuare ca ființă etnică în massa slavă înconjurătoare.

Intrebarea care se pune este: dacă forma spiritului romînesc din trecut, spre care ne-am întoarce, ar putea să ne susțină în noianul de greutăți din Europa de azi? Cred că nu. Intîi, pentrucă după războiul de întregire spiritul romînesc a fost slăbit în ce era mai puternic, în specificul său. Străinismul care a bîntuit țara, nu făcea altceva decît să diminueze autohtonismul, în profitul ideilor mai largi de umanitate, de internaționalism. Al doilea, potențialul sufletesc, necesar pentru a te împotrivi cu arma unei agresiuni, trebue să fie incomparabil mai mare decît în trecut, atît din cauza condițiilor moderne de luptă, cît și a nivelului ridicat, atins în pregătirea de război de cel mai puternic dintre actualii beligeranți, de Germani. Cine vrea să fie tare trebue să aibe ochii la cei tari.

Iată cele două cauze principale — insuficiența trecutului și cerințele prezentului — care impun ca munca de refacere a zestrei noastre etnice să se întemeeze pe o idee mare, care să constitue, în acelaș timp, baza concepției despre vieață.

II

Ce ne spune experiența celorlalte popoare? Sub ochii noștri se desfășoară drama sîngeroasă a războiului și vedem țări bogate în industrii și armament, care au primit lovituri grele, pierzîndu-și independența sau teritorii, pentrucă și-au pus toată nădejdea în material și nu au socotit la justa valoare forța omului ce-l însuflețește. Ele nu și-au făurit o armură sufletească. Au uitat că sufletul poate înzeci puterea brută a materialului.

Invățămîntul este că fără însuflețirea dată de un principiu spiritual nu poți smulge victoria. De aceea, trebue să ne pregătim pentru orice eventualitate, înarmîndu-ne cu un suflet nou, și, încrezători în vitalitatea neamului romînesc, să procedăm cît mai grabnic la făurirea acestui suflet, dat fiind marile fapte de armă ce se săvîrșesc în clipa de față în Europa.

Ce ne spune experiența recentă a poporului nostru?

Din cauza slabei conduceri a statului și a păcatelor de care

a suferit elita politică a fostului regim, am ajuns cu hotarele Țării vremelnic ciuntite.

Știm de asemenea, că înlăuntrul acestor hotare prefacerile politice, produse de izbînda legionară, își urmează cursul cu scop de mai bună orînduială.

Ințelepciunea cu care deastădată s'a înțeles sensul vremurilor este chezășia că evoluția firească a poporului romîn duce la o Romînie mai tare. Această tărie a Romîniei izvorăște din convingerea fiecăruia dintre noi, că marele Căpitan a înțeles profetic destinul Neamului, precum și din bărbăția noastră dîrză de a afirma ideea romînească. Aceste determinante ale spiritualității sunt și temelia eticei naționale.

Prin ce se deosebește legionarul de naționalistul din vechea concepție?

Legionarul se deosebește de naționalistul cunoscut în Romînia politicianizată, prin aceea că el privește mai mult spre viitor, decît spre trecut. Patriotul democrațiilor trăia din trecut, căci prezentul era absorbit de politicul deformat de partide. Intre trecut și viitor sufletul cinstit simțea un gol. De aici inacțiunea, lipsa de avînt, cu toate că el purta năzuința naționalistă, că el doria ca Patria să se înalțe.

Legionarul, întruchipare nouă a Romînismului, stăpînit de neastîmpărul realizărilor, vede în faptă cea mai strălucită mărturie a gîndului adînc și a voinței de fier. Patriotul politicianizat dorea progresul, legionarul îl înfăptuește. A dori un lucru bun pentru toți din jurul tău este un merit, dar a crea ceva nou pentru Neam, care să însemne un pas de propășire, este o putere. Legionarul reprezintă forma desăvîrșită a naționalistului. Dinamismul legionarismului, călit de asprimea încercărilor și dominat de o înaltă ținută etică este caracteristica prevestitoare de bine a mișcării.

III

Experiența romînească scoate la iveală nevoia de a asigura desvoltarea potențialului sufletesc al Nației și de a făuri un piedestal solid optimismului generației noastre.

Pentru această operă gigantică, legionarismul ne-a descoperit un adevăr, de o valoare etică supremă, pentru vieața pămîntească: un adevărat Romîn este acela, care poate duce o vieață eliberată de plăcerile trecătoare ale materialismului și o poate situa pe un plan spiritual eroic. Legionarilor trebue să le

fim recunoscători că, datorită lor s'au desprins zăgazurile şi naţionalismul poate înălţa sufletul.

Putem, ce vrem? Cum? Ar exista alternativa, să nu putem înfăptui ceea ce vrem? Da. In vieaţa popoarelor, ca şi a indivizilor se întîmplă uneori ca să se dorească un lucru, fără însă a-l putea înfăptui, fie din pricină că lipseşte persistenţa, fie condiţiile necesare realizării. In ce priveşte forţa persistentă, ea depinde de noi, însă împrejurările depind şi de alţii.

Pentru creearea acestei forţe, de ce are nevoie România de astăzi?

Credem că, în primul rînd, România are nevoie astăzi de o înaltă conştiinţă a rostului ei pe aceste meleaguri, de caractere robuste şi susţinute de o iubire fanatică de ţară. Are nevoie de o armată fanatizată pentru cauza românească.

Virtuţi ca cele amintite mai sus, s'au găsit şi în România dinaintea anului 1940, dar erau rare şi posesorii lor se pierdeau în massa celorlalţi, aşa că acţiunea oamenilor cinstiţi se mărginea la o rezistenţă limitată, în aşteptarea îndreptării. Vremurile ce le trăim, ca şi nevoile războiului modern, cer virtuţi patriotice la toţi cetăţenii şi ceva mai mult, le reclamă desvoltate într'un grad superlativ. *Inverşunarea în apărare, ca şi elanul în ofensivă sunt sigure cînd armata luptă şi pentru o ordine morală, pentru o credinţă plină de sens social, politic.* Fără un astfel de înţeles, potenţialul sufletesc al unei naţiuni armate se va putea cu greu situa deasupra stărilor comune.

In cazul nostru, fundamentul unui atare potenţial nu poate fi decît românismul legionar. Vorbind de Românism, afirmăm că el trebue să îngădue integrarea tuturor cetăţenilor români, cu singura condiţie ca fiecare să admită primatul lui. Vorbind de legionarism ridicăm ideea de desăvîrşire a Românismului la înălţimea unei credinţe.

Legionarismul este credinţa care stăpîneşte sufletele. Prin credinţă se descoperă ţelul îndepărtat spre care ne mînă destinul. Raţiunea este prea slabă pentru a lumina calea destinului, iar voinţa neîndestulătoare. Insufleţirea pe care credinţa ţi-o dărueşte este adîncă. Ea se sprijină pe straturile profunde ale fiinţei psihice. Inconştientul, prin simţirile sedimentate, ţîşneşte, numai cînd omul crede.

Năvalnicul fior al credinţei inundă cîmpul raţiunii şi-i dă o susţinere, pe care o vedem la martiri, la sfinţi, la eroi. Iată de ce legionarismul este, în primul rînd, o credinţă. Presentimentul de a te afla pe drumul drept al inteligenţei este imbol-

dul marilor fapte. „Cred — cum îmi spunea în 1938, un intelectual german — și acesta mi-e deajuns". Credința răspunde astfel și la problemele pe care rațiunea nu le poate discerne.

Siguranța aceasta interioară o poate aprecia numai cine o posedă, adică ea nu poate fi obținută pe cale silogistică, a judecății din vieața cotidiană, deci apreciată cu mijloacele de cunoaștere a faptelor simple, de suprafață.

Dacă rațiunea este considerată pe o treaptă mai apropiată de vremelnic decît credința, judecata nu pierde din importanță, ci ea capătă un sprijin.

Credința ajută pe individ să răzbată îndoiala trecînd peste oscilațiile gîndirii.

Credința, ca formă de înțelegere, este subiectivă, însă fondul ei este obiectiv. Esența valorilor ei componente este filtrată de profunda cugetare a unei elite, prin urmare avem o participare a colectivității, care obiectivează ideile.

De aceea, credința face să se nască în individ sentimentul de solidaritate, de împărtășire a ideei cu atîția alții. Acest sentiment dă senzația definitivului, oferind reazim tuturor încercărilor de jertfă.

Credința legionară este de natură mistică. „Flămînzi, săraci, dar tari în credință" (N. Totu). Această credință se fundează și pe preceptele creștinismului, atît de prețuite de Corneliu Codreanu. Așa se explică, cum legionarismul a adus lumină în sufletul oamenilor, chiar și a acelor mai simpli, cari au intuit cu ajutorul credinței țelul legionar desbrăcat de bunurile pămîntești vremelnice. Prin acest substrat religios, legionarismul depășește fascismul și național-socialismul.

Iată marea și permanenta valoare a credinței și a puterii de jertfă care constitue coordonatele spirituale ale legionarismului.

Din credință fanatică s'a ivit puterea de jertfă, acea „trăire vie și eroică a jertfei legionare", cum a zis Ion Moța, „acea dăruire totală pentru răscumpărarea unui mai bun destin romînesc".

Iată marea și permanenta valoare a credinței, care constitue darea coordonatelor spirituale ale legionarismului.

Credința și puterea de jertfă legionară, sălășluind în fiecare din noi și avînd o parte comună tuturora, topește toate asperitățile și încheagă armonios într'un TOT forțele romînești. După cum o credință reflectă în societate un spirit religios, tot așa credința legionară sădită în noi, creiază spiritul

legionar, a cărui urmă se va găsi în orice manifestare a noastră. Acest spirit ne va ajuta să ne dăm seama că suntem un TOT indivizibil, o voință, un popor. Purtători ai acestui spirit pur romînesc, vom înfrunta cu mai mult curaj, la nevoie, primejdiile ce ar pîndi Neamul. Legionarismul este altoirea spiritului romînesc cu acele caracteristice impuse de asprele vremuri ce le trăim. Reînnoirea Romîniei prin elanul legionar crează avîntul bărbătesc, atît de necesar marilor înfăptuiri. Prin el se va putea stăvili mai ușor eventuala furtună, chiar dacă ea va fi și de oțel.

IV

Vremurile de azi cer oameni pregătiți pentru ele. Legea istorică prevede că după fiecare războiu, structura statului suferă în mod inevitabil schimbări. Așa a fost la 1916, așa este în zilele lui 1940. Schimbarea aceasta se prezintă sub forma ivirii de valori reînnăscute pentru conducere și a unei circulații mai vii a elitelor. Sensul acestei renașteri trebue să fie clar înțeles.

Prefacerile ce au loc în statul romîn, vor fi încununate de succes și în măsura în care se va putea desvolta un romîn mai bine închegat sufletește, prin urmare un *om nou*. Om nou, ca o necesitate a evoluției societății noastre, începe să devină acela care admite interesul Nației ca o condiție hotărîtoare în selecționarea elitelor. Valoarea forței fiecăruia se obiectivează prin aportul ei față de interesul general.

Disprețuind „relația" ca mijloc de cîștigare a situației materiale și sociale, omul nou proclamă ca principiu al vieții sale și al societății în care trăește, criteriul selecționării valorilor romînești pe temeiul capacității individuale și a muncii productive. Această capacitate trebue să reprezinte o energie bine structurată cu sens național. Viața nouă cere împlinirea de fapte ce s'au lăsat așteptate. Fapta dezinteresată conține ceva din eroism; ea este cerută de sufletul populației însetat de dreptate și omenie.

Omul nou nu poate fi conceput fără bogăția sufletească care să se reverse sub forma dinamică a vieții pline de elan creator. Structura lui va izbi prin aspectul ei energetic. Selecțiunea obiectivă a capacităților, în funcție de promovarea interesului național, constitue o altă coordonată a legionarismului.

Omul nou este pătruns de ideea depășirii omului vechiu.

Transformarea sufletească este indispensabilă. Apa vie a sufletului nu poate veni de undeva din afară, ci din lăuntrul ființei noastre. Iată șantierul legionar la care fiecare este chemat să participe, controlat, în primul rînd de conștiința romînească.

Noua orînduială trebue să aibă ca obiect întiiu spiritualul. Ea este opera forului interior omenesc. Frămîntarea lăuntrică a omului duce la o bună sau slabă interiorizare. Din tumultul procesului de interiorizare — cu sens pozitiv — se va ivi un stil al vieții sufletești, care va contribui și el la crearea tipului de energie umană. Omul nou așteptat de toți, dar nedefinit de nimeni în trecut, înseamnă, în primul rînd, spirit nou. O structură a acestuia mai conturată, pentru anumite cerințe ale vremurilor, va înlesni și făurirea omului nou.

Pornind dela această interiorizare, caracteristică vieții noui, ne întrebăm în puterea cui stă posibilitatea de a înfăptui acest om nou? Firește, a noastră a tuturora!

Virtual, fiecare poartă ceva din comoara de virtuți, dar numai cel cu credință în Patrie și în idealul legionar o poate descoperi.

Iată de ce se impune pentru oricare reexaminarea forului interior. Acolo trebue să începem să clădim. Dar, în așa fel ca idealul fiecăruia să cuprindă valorile etice superioare ale legionarismului, „ca să ucidem în noi poftele de bogăție materială, trăind o vieață aspră și severă, înlăturînd exploatarea omului de către om, jertfind totul pentru Țară și apărînd mișcarea legionară".

Prima biruință este asupra fiecăruia însuși și asupra tuturora. Iată întîia etapă a politicei de stat legionar. Cînd mișcarea legionară va cuceri întregul suflet romînesc și convingerea fiecăruia va căpăta avîntul creator, atunci statul legionar va fi expresia puternică și curată a mișcării și nimeni nu-l va mai putea schimba.

Idealul adevăratului romîn este să fie soldat legionar, cu arma în timp de războiu, cu fapta constructivă pentru Neam, în timp de pace.

Țara are nevoie numai de soldați: soldați ai credinței și ai muncii legionare.

Cine vrea să învingă, să creadă fanatic în biruință, pentrucă avînd credința în ea, va putea izbîndi. Aceasta este una din tainele biruinței.

CONST. ATANASIU

Stabilirea naționalității cetățenilor romîni [1])

Nu este locul aici, să definim caracterele rasei romînești căci o astfel de încercare ar necesita un studiu științific dificil, bazat, înainte de toate, pe biologie și statistică. Nu ne putem însă dispensa de a încerca tălmăcirea ideii de Romîn „etnic“, noțiune pe atît de vagă, pe cît este de folosită și abuzată de toată lumea. Nimeni însă, nici măcar oficialitatea nu a definit-o cu precizie suficientă, deși — tocmai în interesul statului național — o definire cît mai precisă, adaptată mai ales vieții practice și juridice, se impune dela sine. Or, trebue să recunoaștem că ceeace oficialitatea a lucrat pîn'acum în acest domeniu, nu poate servi drept temeiu aplicațiunilor viitoare. Se impune deci o totală revizuire.

Să arătăm, cu cîtă lipsă de discernămînt rațional, și cît de diferit dela instituție la instituție, au procedat, la „stabilirea“ obîrșiei etnice, multe autorități, mai ales în Basarabia. La unele, au fost înscrise, drept Romîni „etnici“, toate persoanele care s'au declarat ca atari; la altele, numai acelea cu nume romînești (deși multe dintre aceste persoane nici nu știau limba statului); la încă altele, s'a aplicat criteriul dacă măcar unul dintre părți avea nume romînesc, ș. a. m. d. Rezultatul a fost un haos.

Cît valorează, pentru interesele superioare de stat, singurul criteriu al numelui, s'a putut vedea și cu ocazia evacuării Basarabiei. Să ne fie permis să arătăm, la exemple concrete, în ce măsură ne putem bizui, din punctul de vedere românesc, pe anumiți așa ziși romîni „etnici“. Exemplul nostru se referă la funcționarii unor instituții de stat din Basarabia. Și trebue încă accentuat că la unele din ele se făcuseră, pe cît fusese posibil, sforțări pentru romînizare. Acolo, în 28 Iunie 1940 mulți romîni, etnici după nume și declarație, au rămas, după propria lor voință, sub stăpînire străină, — pe cînd cei cu nume străine s'au dovedit, foarte adesea, mai credincioși Romîniei. Notăm că printre romînii „etnici“ din chestie, rămași benevol în teritoriul ocupat, au fost tocmai protejați ai politicianismului de ieri. Astfel 2 dintre aceștia fuseseră făcuți, imediat după instalarea partidelor respective, șefi de autoritate publică, iar o doamnă, „etnică“ după tatăl ei cu un nume neaoș romînesc,

[1]) Situația juridică a evreilor fiind acum stabilită prin legi, și mai ales prin spiritul legionar, cazul lor nu intră în preocupările prezentului articol.

dar după limba maternă și ideologie o străină perfectă care abia de cîțiva ani învățase — vrind nevrind — limba oficială, totuși primise, împotriva legilor atuncea în vigoare, și fără a avea vreun merit, ci doar protecție, — ilegal un însemnat spor de salar.

Precum, pe de o parte, se „fabricau" romîni „etnici", pe de altă parte se lovea în unii romîni de sânge cari ceruseră să li se redea numele lor strămoșești. Deși, în această privință, legiuitorul s'a dovedit bine intenționat, totuși inerția biurocratică și pseudonaționalismul îngreuiază, uneori pînă la eludare, aplicarea legii de redobîndirea vechilor nume romînești. Citez un singur exemplu concret, tipic. O oarecare doamnă Văcăriuc cere, pe baza legii respective, să i se aprobe redobîndirea numelui strămoșesc Văcaru. Deși numele Văcăriuc are o rădăcină pur romînească, chiar latină, căreia, în decursul generațiilor de după 1775 (răpirea Bucovinei) vreun paroh rutean îi adăogase în mod samovolnic sufixul -uc, totuși Ministerul Justiției cere petiționarei să dovedească existența numelui Văcar(u) la ascendenții ei. Cu extrase autentice, scoase din vechile scripte bisericești, petiționara aduce această dovadă. Procedura a durat 2 ani, dar autoritatea nu a readus, pe pseudorusoaică, la matcă. Mai bun „romîn" este, oare, d. Bergman care, putînd da cîteva zeci de mii de lei, a devenit d. Munteanu?

Mai ales două procedee extreme, de stabilire a naționalității, ambele neraționale, aplicate — cum am văzut — chiar de multe autorități publice, au răpit deci aproape orice valoare practică rezultatelor obținute : 1) exclusivul criteriu al numelui romînesc sau presupus romînesc, și 2) înscrierea naționalității, numai pe baza declarației individului.

Să arătăm, pe scurt, principalele neajunsuri sau chiar primejdii ce isvoresc din aceste două metode extremiste.

Aplicînd numai criteriul numelui romînesc sau presupus romînesc, obținem la cei cu nume străine un mare număr de cetățeni „fără" origine etnică fidel și rațional stabilită, cînd aceștia nu se mai pot încadra în nici o minoritate fiindcă nu mai au, poate de generații, nici o legătură cu naționalitatea dela care le derivă numele. Or, înregistrndu-i pe aceștia consecvent numai pe baza numelui, sporim — împotriva intereselor statului și contrar realității practice — numărul minoritarilor din naționalitatea respectivă. Pe de altă parte, prin criteriul numelui am fi siliți să eliminăm din rîndurile romînilor o mulțime de buni și chiar în deobște recunoscuți romîni.

Stabilirea originei etnice se complică și mai mult, sau devine chiar imposibilă cînd luăm în considerare și pe ascendenții de obîrșii etnice diferite. A crea pentru acești cetățeni o categorie „mixtă", nu ar folosi la nimic ci ar constitui numai o amînare (totuși: cu scadență la urmă) și o complicare în rezolvirea problemei.

Pe de altă parte, nenumărate nume de romîni, unele chiar ilustre, nici nu sunt de origine romînească, deși opinia publică le consideră neaoșe. Astfel de ex. avem nume grecești (Xenopol), slavone (Eminovici), italiene (Rosetti), turcești (Papazoglu), unguresți (Mihali), ș. m. a.

In fine, să nu uităm că numeroși cetățeni și-au schimbat sau romînizat numele, dar nu toți din adevărată iubire de patrie. Putem, oare, conta pe toți acești oameni cu nume schimbate, devenite romînești ? Dar pe cei cu sufixele străine lepădate (Nichifor-of,-pol, etc.), modificate sau adăogate (-escu-eanu) ? Peste tot, multe și surprinzătoare lucruri ni s'ar desvălui dacă ofițerii de stare civilă, parohii și cunoscătorii în linguistică circumromînească ar scruta etimologia și geneza atîtor nume „romînești"; și nici n'ar fi nevoie, ca acești cercetători să se adîncească prea mult în negura trecutului, ci doar cîteva — puține generații de ascendenți ar lămuri multe. Și atunci : mai putem, oare, admite exclusivismul numelui ?

Concluziile care rezultă din scrutarea numelor pseudo-romînești, se aplică similar și criteriului sîngelui. Să lămurim, prin exemple, și această lature a problemei.

D-ra Ionescu, romîncă ortodoxă neaoșe, s'a măritat după neamțul Müller. Urmașii lor masculini, căsătoriți toți cu romînce, ne dau în a treia generație pe „nemții" Müller, cari însă nu mai au în vinele lor decît 6,25% sînge german, față de 93,75% sînge romînesc.

Al doilea paradox îl prezintă strănepoții d-lui Popescu, cari, după acelaș număr de generații și căsătorii cu nemțoaice, ne dau patronimic romîni „etnici", cu 93,75% sînge german. Dacă Popeștii și-au uitat limba strămoșului lor, iar Müllerii nu mai știu nemțește, vedem toată absurditatea la care ne duce orbul criteriu al numelui patronimic. Aceasta învederează imperioasa nevoie de a se da întîietate fondului și de a considera, numai în al doilea rînd, forma, adică numele, — lucru care se poate face cu atît mai ușor, cu cît la covîrșitoarea majoritate a romînilor forma concordă cu fondul.

Dealtfel cit de mult se pierde, în necunoscutul vremurilor

trecute, sinteza sîngelui, ne-o dovedește elementarul calcul că fiecare din noi are în vinele lui sîngele a nu mai puțin de vre-o 16.000 strămoși cari au trăit acum 5 secole (calculînd cîte 3 generații de fiecare secol). Dar cine știe precis de ce neam au fost și de unde? Puritatea rasială este deci un ideal, nu însă o realitate definitivă. Acest adevăr indiscutabil, dovedit de știință, stă în legătură și cu mult desbătuta problemă a căsătoriilor mixte (între romîni și alți arieni).

Este în interesul statului național, să aibă cît mai mulți romîni și cît mai puțini minoritari. Mijloacele de realizare a acestui deziderat sunt două : 1) schimbul de populație și 2) absorbția etnică, adică romînizarea. Schimbul de populație fiind pînă acum abia schițat și greu de realizat deoarece depinde de anumite constelațiuni istorice rare, nu rămîne alt mijloc de treptată romînizare decît absorbția etnică, adică topirea lentă a minorităților (ariene) în marea massă a băștinașilor. Neajunsuri rasiale nu sunt de temut, mai ales că — după cum am văzut — așa zisa „puritate" de rasă nici nu este decît un ideal. Dealtfel, avem destule exemple istorice, chiar și din Romînia, unde amestecul de sînge a dat rezultate bune. Menționez bunăoară cazul comunei Căstău (odinioară Kastendorf; jud. Hunedoara), unde sașii de pe vremuri, fiind asimilați de rominii consăteni, s'a născut un foarte viguros tip de romîni, mai mult sau mai puțin blonzi.

Statul nu trebue, firește, să romînizeze cu mijloace de presiune, dar ar putea favoriza absorbția etnică. Și să nu se creadă că vreuna dintre minoritățile noastre conlocuitoare ar fi în întregimea ei refractară acestei asimilări. Dimpotrivă: cunoaștem mulți buni romîni cari, deși au bunăoară nume germane, totuși se simt jigniți și nedreptățiți în sentimentele lor, cînd sunt considerați nemți. Este îndeobște cunoscut fenomenul, psihologicește ușor de tălmăcit, că tocmai cei cu nume străine unei națiuni, din care totuși se consideră ca făcînd parte, sunt de obiceiu chiar naționaliști convinși, uneori pînă la fanatism, compensînd astfel slăbiciunea ce o simt din cauza numelui eterogen.

Este drept că, în genere, căsătoriile dintre romîni și minoritari sunt rău văzute. Sub anumite rezerve însă, aceste căsătorii sunt utile statului național, și anume atunci cînd, în familia nou creată, limba și ideologia romînească nu suferă nici o știrbire. Aceste condițiuni riguros îndeplinite, căsătoriile mixte sporesc numărul națiunii dominante și scad numărul

minoritarilor. Că preceptele ştiinţifice ale eugeniei trebuesc respectate la aprobarea acestor căsătorii (dealtfel ca şi la ale celor pur romîneşti), este o condiţie sine qua non, care trebuie impusă în interesul statului.

Obiecţiunile ce se fac împotriva căsătoriilor mixte sunt în bună parte de ordin sentimental, superficial, sau de interes personal. Mai presus de aceste motive subiective, stă însă interesul superior al naţiunii autohtone care trebue să tindă de a deveni, prin mijloace civilizate, unica şi nu numai dominantă în tot cuprinsul Romîniei. Desigur: fiecare căsătorie mixtă lasă, în teorie, un romîn sau o romîncă necăsătoriţi; dar faţă de numărul mic al căsătoriilor mixte, deficientul de parteneri romîni nici nu se simte. Cu totul altfel se prezintă situaţia pentru minoritatea care se împuţinează prin căsătorii cu romîni: ea se micşorează în progresie aproximativ geometrică, iar după puţine generaţii poate fi complet absorbită [1]).

Din fragmentara noastră expunere rezultă deci necesitatea de a se relua, dela început, întreaga lucrare de stabilire a naţionalităţii (originei etnice) a cetăţenilor romîni. Dar această vastă şi importantă lucrare de politică internă trebue făcută nu de birourile de populaţie etc., ci de comisiuni ad hoc formate din funcţionari superiori cari au pregătirea ştiinţifică necesară, cum sunt magistraţii, profesorii de limbi, preoţii titraţi, ş. a., şi numai pe bază de documente şi de martori de desăvîrşită încredere. Ceeace nu s'a făcut, în acest domeniu important, în cei 22 ani pierduţi, trebuie înfăptuit măcar acum, în timpul cel mai scurt (1—3 ani ?), dar cu un maxim de conştiinciozitate şi preciziune.

In ceeace priveşte categoriile etnice de minoritari, trebuie bine distins intre 1) cei cari au, la periferiile Romîniei, state connaţionale lor şi cu pretenţiuni teritoriale (ex. ungurii), sau ideologice — şi 2) cei cari nu pot fi bănuiţi de asemenea idei neloiale.

Incolo, prea puţin ne interesează originea etnică pe care şi-o declară minoritarii. Cu atît mai mult trebue însă cercetaţi, ca fond, cetăţenii cari se declară romîni „etnici", adică romîni adevăraţi.

Pentru stabilirea romînilor adevăraţi, criteriile de căpetenie nu pot fi decît limba grăită în sînul familiei, cît şi con-

1) In privinţa căsătoriilor mixte (ariene !), cît şi în neaplicarea criteriului etnic, bazat pe nume, Germania este pilduitoare. Şi legionarii noştri dovedesc, în ceeace priveşte criteriul numelui, profundă înţelegere.

duita și aspirațiunile naționale ale insului; numai pe această bază ne putem convinge dacă cetățeanul este sau nu romîn *adevărat*. Criteriul sîngelui și al numelui fiind, după cum am arătat mai sus, adesea iluzoriu, cu atît mai mare însemnătate trebue să se dea realităților care sunt graiul, simțirea și acțiunea romînească. Criteriul suprem este deci limba și ideologia de fond, devenită oarecum organică. Deci nu este romîn acela ai cărui părinți nu au vorbit romînește, afară de cazuri excepționale.

Cum am zis: comisiuni pentru stabilirea naționalității fiecărui cetățean, iată ce ar fi necesar. Rezultatul ar trebui dat sub forma unor acte individuale de etnicitate sau, mai bine zis, de naționalitate. In cazuri îndoelnice, acest act ar putea fi provizoriu, chiar revocabil. Intre datele obținute din documente, și afirmațiile aduse de martori, se impune un discernămînt sever. Nu pot fi ignorate, firește, eventualele merite ale individului, valoarea lui, schimbările de nume, ținuta de ostaș, înrudiri cu persoane de altă naționalitate, caracterul familiei întregi, etc.

Pentru a recunoaște cuiva calitatea de romîn adevărat (etnic), ar trebui, așa dar, ca cercetările să se întindă negreșit în întîia linie asupra vieții spirituale a individului și a familiei lui. In multe privințe, copiii sunt o copie a părinților și ne permit să ne deslușim asupra mentalității care domnește în familie. La nici un caz nu vom considera romîn adevărat pe acela ai cărui copii au o limbă maternă străină. Vom scruta apoi ce se citește în familie, în ce limbă își poartă corespondența personală, dacă participă cu real interes la manifestațiuni naționale și culturale romînești, cum și dacă — a îndeplinit serviciul militar și care-i sunt legăturile de prietenie. In unele cazuri va fi poate necesar, ca omul să fie pus la încercare, spre a i se cunoaște adevăratele lui sentimente. Iată, deci, cîteva indicațiuni de mare însemnătate, care ne vor permite de a cunoaște temeinic fondul omului, și nu numai forma.

Se va înlesni izolarea „stagiarilor", în medii curat romînești, spre a se desăvîrși astfel asimilarea, mai ales spirituală, cît mai completă a acelor indivizi sau familii care își învederează înstrăinarea completă dela obîrșia lor minoritară. Indivizilor foști minoritari de deosebită valoare, li s'ar putea creia condițiuni deosebit de prielnice spre a deveni buni romîni.

Să-mi fie îngăduit de a menționa aici o interesantă clauzulă care figura în constituția noastră din 1938: că nu poate fi

ministru cine nu este romîn de cel puţin 3 generaţii. Ce se înţelege aici sub „romîn"?. Nu este crezut că legiuitorul ar fi înţeles 3 generaţii de cetăţenie, ci 3 generaţii de romîni propriu zişi, adică etnici. Implicite deci din această lege fundamentală rezultă că, prin filiaţiune, urmaşi de cetăţeni romîni minoritari pot deveni romîni aşa zişi etnici. Insăşi constituţia din 1938 ne arată deci necesitatea de a se preciza acele noţiuni, atît de vagi şi arbitrar întrebuinţate pînă acum.

Transformarea unui (fost) minoritar în romîn adevărat, să nu se poată face deci decît sub condiţiuni foarte grele, a căror îndeplinire să ceară un lung şir de ani: stagiu de decenii sau de viaţă întreagă. In toate cazurile îndoelnice, să se facă, cu tact şi discreţie absolută, cercetări conştiincioase şi minuţioase, la nevoie să se amîne decizia cu ani de zile. Cînd însă se va pronunţa un categoric „vrednic este", atunci candidatul să fie pus, fără şovăeli şi suspiciuni, alături de ceilalţi romîni, ca să muncească, cu îndatoriri şi drepturi egale, umăr la umăr cu fraţii săi.

IOSIF LEPŞI

REVISTA CĂRŢILOR

IM. KANT, CRITICA PUTERII DE JUDECARE, traducere însoţită de un studiu introductiv de *Traian Brăileanu.*

(Editura Academiei Romîne, Bucureşti 1940, pagini 378, lei 175).

In anul 1930 a apărut *Critica raţiunii pure*, în traducerea d-lui prof. T. Brăileanu, în 1934 *Critica raţiunii practice* în traducerea d-lor D. Cr. Amzăr şi R. Vişan, iar în 1940 seria criticilor este completată prin această din urmă traducere în romîneşte. Ar trebui să adăogăm, poate, şi faptul că d-nul prof. T. Brăileanu a mai tradus din Kant *Intemeirea metafizicii moravurilor*, apărută în 1929, (Casa Şcoalelor) şi că traducerea în manuscris a *Criticii raţiunii practice* terminată în anul 1934... negăsind un editor, a trebuit să rămînă la Cernăuţi...

Apariţia *Criticii puterii de judecare* este de-o mare însemnătate atît pentru desvoltarea filosofiei romîneşti, cît şi pentru studiul ei în şcoli. Aceasta cu atît mai mult că cea de-a

treia critică este absolut necesară tuturor acelora care vor să înțeleagă pe deplin întregul sistem filosofic kantian. In studiul introductiv al d-lui prof. T. Brăileanu se arată că: „Intr'adevăr, toată critica îndreptată împotriva lui Kant și toate sistemele pornite a reforma filosofia kantiană nu țin în deajuns seama de „*Critica puterii de judecare*". (Pag. 7). Critica puterii de judecare constitue legătura de boltă între *Critica rațiunii pure*, prin care s'a fixat locul științei și tăria ei și între *Critica rațiunii practice*, care așează fundamentele credinței și decretează puterea de legiuire a voinței bune. Intre aceste două domenii riguros despărțite și oarecum primejduind unitatea spirituală a omului pe deoparte iar pe de altă parte legătura acestuia cu natura și arta, Critica puterii de judecare vine să restabilească ruptura și să închege din nou unitatea.

„Filosofia artelor și filosofia naturii, cuprinse în *Critica puterii de judecare*, se îmbină de la sine într'o *filosofie a vieții*. Puternice sugestii pentru toate științele țîșnesc din această carte a lui Kant. Psihologia, estetica, științele naturale, dar și teologia vor găsi încă observații și formulări care anticipează multe ipoteze rodnice de mai tîrziu.

Astfel, în partea întîia, în „Critica puterii de judecare estetică", sunt clar expuse principiile unei filosofii a culturii. Sociologii, de pildă, vor găsi aci o schițare limpede a unei psihologii sociale și a funcțiunii sociale a artelor. Ceeace *I. M. Guyau* a expus atât de frumos în cartea sa „Arta din punct de vedere sociologic" (1889), poate fi apropiat și legat de estetica lui Kant, unde comunicarea sentimentelor și rafinarea gustului estetic în societate sunt considerate ca temeiuri ale culturii umane.

In partea a doua, în „Critica puterii de judecare teologică", naturaliștii au descoperit în germene teoria lui *Darwin*, a lui *Spencer* și pe cea a lui *Lamarck* și aci găsim o chibzuită cumpănire a problemei,dacă fenomenul vieții poate fi explicat prin cauze mecanice sau că explicarea ar cere admiterea de cauze finale, problemă care, în zilele noastre, a deslănțuit, în biologie, conflictul între mecaniciști și neovitaliști.

Dar, în sfîrșit cartea aceasta, a lui *Kant* este mai mult decît o carte de știință: ea este opera unui geniu creator și în ea se oglindește armonia sufletului său care, renunțînd de a ști toate, crede că poate nădăjdui toate" (Pag. 40, Introducerea traducătorului).

L. Ț.

ION CHELCEA, NEAM ŞI ŢARĂ, Pagini de etnologie şi folclor, Bucureşti 1940.

Culegerea de studii şi de articole a d-lui Ion Chelcea este o contribuţie serioasă pentru studiul problemelor etnografice şi folclorice romîneşti.

Pentru sociologie ea are un înţeles deosebit: trebue să se stabilească odată pentru totdeauna delimitarea între cercearea sociologilor şi cea a etnografilor, folcloriştilor. La noi s'au făcut confuzii care n'au folosit nici sociologiei nici etnografiei. Sociologia va folosi datele aduse de specialiştii în etnografie, în folclor, ca şi cele istorice. Stabilirea şi aflarea acestora să rămînă însă în sarcina celor chemaţi...

Reţinem din cuprins, capitolele *„Tradiţie-Neam“*. (Cîteva constatări asupra caracterului psihologic al Moţilor), preţiosul studiu (Privitor la neutralitatea primitivă), în care sunt bine subliniate atitudinile critice faţă de *Lévy-Bruhl*; *„Neamuri“* (Originea Rudarilor).

L. Ţ.

REVISTA REVISTELOR

LIBERTATEA. A reapărut foaia de sfîntă lumină legionară. Este slova arzătoare a crezului romînesc din care să se împărtăşească toţi cetitorii dela cărturari la cei mai buni şi mai blînzi fii ai satelor. Ţărănimea romînă va găsi izvor de mîngiiere. Ea va citi cu nesfîrşită dragoste rîndurile închinate martirilor neamului. De undeva, din ceruri chipul lui Ion Moţa, priveşte astăzi ţara. Peste ani şi chinuri, peste morţi şi îndoeli se ridică litera de foc a Testamentului Său.

Conducerea revistei o are *D-na I. Moţa*. Urăm ca *Libertatea* să culeagă rodul întreg al marelui ei rost de îndrumare naţională.

ORIENTĂRI, An. VII, Nr. 4—9, director C. *R. Crişan*.

Revista cu duh legionar a părintelui Crişan îşi urmează frumoasa ei menire. Apărută în provincie din hărnicia şi străduinţa mai multor camarazi, ea şi-a fixat un loc bine cunoscut în rîndul scrisului periodic legionar. Aceasta însemnează dedicare culturală şi spirituală. Acolo unde eşti, în oraş sau în sat, în „centru intelectual“ sau în cel mai umil cătun, din

prisosul sufletului propriu să știi să verși lumina curată, să-ți așterni limpede și competent gîndurile. In vechiul regim revistele nu puteau trăi prin ele, prin puterea lor. Fiecare *cerea fonduri*, avea nevoe de costisitoare subvenții. Acolo însă unde e suflet bun, gînd ce se adresează unor căutători de adevăr, acolo nu e nevoe de injecții, de artificiu. Așa se explică faptul că „Orientări" e *revistă vie*, citită, căutată — este spiritul legionar care pulsează în ea.

In numărul acesta colaborează: *Const. R. Crișan*, Legiunea-educatoare; *Radu Nour*, Ceas de Taină; *Octav Sargețiu*, Tristia; *Dragoș Tomoiagă*, Inceput; *I. Marinescu-Predealu*, Scrisoare de toamnă; *Sandu Rusu-Saru*, Amurg; *Grig. Zazu.*, De voiu muri; *Paul Popescu*, Recenzii.

UNIVERSUL LITERAR. Mișcarea legionară este mult mai mult decît numai o mișcare politică. Revoluția ei cuprinde deopotrivă și artele. Deaceea privirea și judecarea problemelor de artă printr'o nouă prismă, constitue un mare merit al publicațiilor noastre literare. Univerul Literar este o revistă de avangardă a artei romînești. In jurul său se strîng din ce în ce tot mai mult purtătorii duhului legionar.

VREMEA. Reapărută după o suspendare nedreaptă, „Vremea" închină pioase rînduri eroilor legionari. Paginile sale sunt curate, de-o frumoasă ținută.

L. Ț.

INSTITUTUL DE
ARTE GRAFICE
AL ZIARULUI
UNIVERSUL
BUCUREŞTI, STR.
BREZOIANU, 23–25

7 Lei Exemplarul